

Claus Røllum-Larsen: Kong Frederik IX og musikken, musikhistoriske studier i det danske Kongehus. Udgivet af Hendes Majestet Dronningens Håndbibliotek. Poul Kristensens Forlag 1990. ISBN 87-7468-295-4.

Det er ikke tit, der udgives saa fornemme Musikbøger i Danmark som denne. Baade Indbindingen, Papiret, Typografien, Illustrationerne og deres Gengivelse samt Korrekturlæsningen er af høj Klasse. Claus Røllum-Larsen (CRL) er gaaet til sin vanskelige og lidt penible Opgave med den nødvendige Blanding af Forskiver og taktfuld Diskretion og med en Grundighed, som maa imponere. Ikke mindst de indledende Afsnit om Musikdyrkelsen blandt Kongens Aner i mange Lande er præget af baade Vilje og Evne til at trænge til Bunds i Emnet, som jo ikke er saa let at komme paa Skudhold, fordi de kongelige og fyrstelige Personers Musikdyrkelse næsten udlukkende har været forbeholdt Privatlivet – og med ganske faa Undtagelser ogsaa har bevæget sig paa et kunstnerisk Niveau, som kun knap var egnet til offentlig Præsentation.

Det er karakteristisk, at *Klaverspillet*, som var den dominerende Form for aktiv Musikdyrkelse ved de omtalte Hoffer, saa at sige udelukkende varetoges af Kvinderne, til hvis almindelige Dannelse det hørte – og som (ved siden af Maleriet) var den Form for Kunstdyrkelse, som bedst lod sig praktisere ved et Hof. I næsten hele 1800-Tallet var baade de gæstende Virtuoser og de fyrstelige Amatørers Klaverrepertoire i vid Udstrækning præget af populære Salonnumre.

Den lidet musikalske Christian X havde kun ringe Sympati for sin ældste Søns, Tronarvingens, glødende Musikinteresse, som han først og fremmest havde taget i Arv efter sin Moder, Dronning Alexandrine. Og saa gjaldt den unge Prins' Lidenskab noget saa uhaandterligt som Orkesterdirektion! Allerede som halvvoksen samlede han et lille Orkester, som han dirigerede under private Former paa Amalienborg. Nogen egentlig, systematisk Undervisning i Musikteori og Direktion fik han aldrig, men han havde en nær, ældre Ven i Kapelmester Georg Høeberg ved Det kgl. Teater og prægedes for Livet af denne fremragende Musikers Smag og Kunstopfattelse, hvilket fremgaar med stor Tydelighed af baade hans efterladte Samling af Noder, Musikbøger, Plader og Baand saavel som af de yderst faa offentlig-

gjorte Plader, hvor Kongen dirigerer.

I Behandlingen af Kongens Virke som Dirigent har CRL draget Nytte af den Registrant over de nævnte Genstande, som efter Kongens Død udarbejdedes af Gerd Schiøtz og Nanna Schiødt, og han har ogsaa haft Adgang til selve Samlingen, som befinder sig i Dronningens Haandbibliotek paa Amalienborg. – Noderne omfatter mest Partiturer og Klaverudtog af romantiske tyske og italienske Operaer, først og fremmest Wagners, som var hans store Kærlighed, men ogsaa Instrumentalværker af Beethoven, Schubert, Schumann, Mendelssohn, Brahms – og fra Kongens senere Aar ogsaa flere af Mozart; dertil kommer Værker af Richard Strauss, Sibelius, Grieg og Tjaikovskij samt adskillige af Verdis og Puccinis Operaer. – Kun svagt repræsenteret er Bach, Haydn, Gluck, Liszt, Dvorák, Carl Nielsen og Ravel. Egentlig Klavermusik er der meget lidt af, og flere Komponister, som man maaske kunne have ventet at finde, mangler helt – som fx. Händel, Berlioz, Bruckner, Borodin, Rimskij-Korsakov, Musorgskij, Hugo Wolf og Debussy. Riisager er det mest moderne i Samlingen, som hverken rummer Stravinsky, Bartók, Schönberg eller Hindemith – for slet ikke at tale om Prokofjev og Sjostakovitj. – Desværre er Fortegnelsen ikke gengivet i sin Helhed, og især viser ingen af de talrige statistiske Opstillinger, hvad Kongen selv har anskaffet, og hvad han har arvet eller faaet som Gave.

Hele dette materiale har CRL gennemgaaet og analyseret paa (næsten) alle tænkelige Maader, hvilket unægtelig er fortjenstfuldt, omend hans minutøse Registrering af Kongens Afmærkninger i Partiturerne (og nøje Konstatering af, om de er foretaget med Blyant, Blæk, Kuglepen, rød eller blaa Farvestift) maa siges at nærme sig Grænsen for, hvad der kan have Interesse – ikke mindst fordi Tilskriverne næsten helt og holdent blot er Fremhævelser af de trykte Angivelser. Noget lignende gælder Lydoptagelserne af Kongens Orkesterprøver, hvor det, som Kongen havde at sige Orkestret, ikke kan have synderlig Interesse for andre.

Hvad der derimod har stor Interesse, er de bevarede „Koncert“-Optagelser af Musik, som Kongen har dirigeret. Selv om CRL flere Gange understreger, at en egentlig, kunstnerisk Bedømmelse af Kongens Virke som Dirigent ligger udenfor hans Opgave, saa er det dog netop dét, som den almindelige Læser vil være interesseret i at faa noget at vide om: Hvordan

var Kongen som Dirigent? Her synes det at være undgaet CRL's Opmærksomhed, at Kongens Fremførelse i 1952 af Wotans Abschied fra *Valkyrien* med Joel Berglund som Solist og Kungl. Hovkapellet faktisk kom i Handelen paa en Plade med svenske Operasangere. Den viser en kyndig og smagfuld Dirigent med Magt over Tingene og fornem Stil. – Under tegnede Anmelder overværede i 1946 Kronprins Frederiks Fremførelse af *Cavalleria rusticana* paa Det kgl. Teater, – og det var helt klart, at han ikke bare „overtog“ Egisto Tangos musikalske Form, men gav Forestillingen sit personlige Præg, som var vidt forskelligt fra Tangos. Her stod en Dirigent, som vidste hvad han vilde, og formaaede at faa det frem. Hvis han ikke lige skulde have været Konge, kunde han utvivlsomt have ernæret sig som Kapelmester – men man bør nok erindre, at Kongen jo aldrig kom ud for at *faa tildelt* en Direktionsopgave, men næsten altid selv kunde vælge sit Repertoire indenfor den – relativt begrænsede – Del af Musikken, han følte sig i Pagt med.

CRL har ikke taget sig sin Opgave let, men har kulegravet sit Stof med en næsten lidt skræmmende Energi. Det hele er jo et Spil med mange fordækte Kort, og det har fx. kun i ganske faa Tilfælde været muligt for Forfatteren at støtte sig til Anmeldelser i Pressen; derudover har han maattet nøjes med mere eller mindre sagkyndige (og altid meget ærbødige) Udtalelser af tilfældige Tilhørere – og rosende Ord fra de kendte Kunstnere, som har musiceret sammen med Kongen. CRL understreger Gang paa Gang, at Kongens Musikdyrkelse var af rent privat Art – og havde hans Musiceren ikke været afhængig af et fuldtalligt, professionelt Orkestres Medvirken, var der næppe trængt meget ud derom til Offentligheden. Emnet som saadant er derfor magert i Henseende til eksakte Oplysninger – og da man endnu i Kongens Tid fandt det uforeneligt med en regerende Monarks Værdighed at fremlægge sit kunstneriske Virke offentligt og lade Kritikken tale frit (det er siden blevet anderledes), maa Bogen nødvendigvis blive en lidt vemodig – omend ærefrygtindgydende grundig – Beskrivelse af et umiskendeligt Talent, som kun delvis kom til Udfoldelse, fordi den Pligtfølelse, som altid har været et Smykke for vort Kongehus, ogsaa hér fik det sidste Ord.

Men godt er det, at Bogen blev skrevet, for den giver saa god Besked om sit Emne, som man paa nogen Maade kunde gøre sig Haab om at faa – og

det har den kongelige Dirigent ærligt fortjent.

P.S.: Et Par Smaating: Billedet paa S. 99 synes at være spejlvendt, da Kronprinsen her – i Modsætning til paa alle de andre Billeder – har Skilningen i venstre Side.

S. 218 omtales en russisk Opførelse af Operaen *Rusalka*, som angives at være Dvoráks Værk; er det ikke mere sandsynligt, at det drejer sig om Dargomisjkij's Opera af samme Navn? I Alfred Loewenbergs *Annals of Opera 1597-1940* er der ikke registreret nogen russisk Opførelse af Dvoráks Opera.

S. 228, Note 59. Hvis Kronprinsen har besøgt Cosima Wagner, maa det have været i Sommeren 1927, da hun var næsten 90 og meget svækket. Mon det dog kan passe?

S. 252 kaldes Dupuy „fransk-dansk-svensk“ – var han ikke Schweizer af Fødsel?

Gerhard Schepelern

Michael Hauser: Traditional Greenlandic Music. Kbb. Kragen/Ulo.Nov. 1992. 295 sider, med ill. og nodeeks. Med bogen følger en CD/MC med 55 musikeks. Samlet pris for bog + CD/MC: kr. 498. ISBN: 87 89160-01-0.

Forfatteren, som er lektor i musik på Roskilde Katedralskole, har siden 1964 beskæftiget sig med den eskimoiske musik, specielt polar-eskimoernes, og han har foretaget flere feltrejser til Nord- og Østgrønland. Men som det fremgår af titlen, drejer det sig her om den traditionelle musik i *hele* Grønland, d.v.s. 1) den sydlige del omkring Nanortalik, 2) den centrale del omkring Nuuk, 3) Ummannaq/Upernavik distrikt, 4) Thule i Nord og 5) Ammassalik i Østgrønland. Hver enkelt region behandles i et særskilt kapitel i bogen. – Det er en stor opgave, forfatteren her har påtaget sig, og der ligger et beundringsværdigt registrerings- og analysearbejde forud for denne udgivelse.

Bogen er et vægtigt bidrag til forskningen omkring Inuit-kulturen, og Michael Hauser giver et flot billede af trommesangens vilkår i de forskellige egne af Grønland. Han fortæller om kolonisation og kristendom omkring år 1700 i Syd- og Vestgrønland, hvor trommesangen blev mere eller mindre forbudt, og om den sene opdagelse af Nord- og Østgrønland omkring århundredskiftet, hvor man så til gengæld, takket være tekniske optagemuligheder,